

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JULIANE KOKOTT
7 päivänä huhtikuuta 2016¹

Asia C-70/15

Emmanuel Lebek

(Ennakkoratkaisupyyntö – Sąd Najwyższy (ylin tuomioistuin, Puola))

Ennakkoratkaisupyyntö — Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Asetus (EY) N:o 44/2001 — 34 artiklan 2 alakohta — Käsite mahdollisuus hakea tuomioon muutosta — Asetus (EY) N:o 1393/2007 — 19 artikla — Menetetyn määräajan palauttaminen

I Johdanto

1. Unionin tuomioistuimella on jo toisen kerran tänä vuonna tilaisuus punnita asetuksen (EY) N:o 44/2001² perusteella väitteitä, joita vastapuoli voi esittää tuomioistuinratkaisun täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen vastustamiseksi. Asiassa Meroni³ keskitytään mainitun asetuksen 34 artiklan 1 alakohdan mukaiseen oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public) koskevaan perusteeseen, kun taas käsiteltävässä asiassa on kyse oikeuskäytännön kannalta vieläkin merkityksellisemmästä 34 artiklan 2 alakohdasta. Kyseisessä säännöksessä säädetään, millä edellytyksin puutteet haasteen tiedoksiannossa voivat olla esteenä tuomion myöhemmälle tunnustamiselle ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamiselle toisessa jäsenvaltiossa.

2. Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan perusajatus perustuu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla tehtyyn yleissopimukseen (jäljempänä Brysselin yleissopimus),⁴ mutta säännön sisältö on muuttunut huomattavasti Brysselin yleissopimuksen tekemisen jälkeen. Brysselin yleissopimuksen mukaan haasteen tiedoksiantoon liittyvät puutteet estivät nimittäin vielä säännönmukaisesti sen perusteella annetun tuomioistuinratkaisun tunnustamisen. Asetuksen (EY) N:o 44/2001 säännökset ovat siihen verrattuna selvästi edullisempia kantajan kannalta. Siinä nimittäin säädetään, että vaikka vastaajan ei ollut esimerkiksi sen vuoksi, ettei häntä haastettu ajoissa tuomioistuimeen, mahdollista puolustautua tehokkaasti tuomiovaltiossa *ennen ratkaisun antamista*, estettä ratkaisun tunnustamiselle ei ole, jos vastaaja olisi voinut hakea kyseiseen ratkaisuun muutosta *sen antamisen jälkeen* tuomiovaltiossa muttei ole tehnyt niin.

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

2 — Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetukset (EYVL 2001, L 12, s. 1, sellaisena kuin sitä sovelletaan käsiteltävässä asiassa ja sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 22.10.2008 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella [EY] N:o 1103/2008 [EUVL 2008, L 304, s. 80]).

3 — Ks. tästä ratkaisuehdotukseni Meroni (C-559/14, EU:C:2016:120).

4 — 27.9.1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32) 27 artiklan 2 kohta.

3. Käsiteltävä asia tuo vastaajan poissa ollessa annettujen tuomioiden tunnustamiskäytäntöön lisäulottuvuuden siltä osin kuin nyt unionin tuomioistuimen tarkasteltavana olevassa tapauksessa muutoksenhaku tuomiovaltiossa ei ollut enää mahdollista määräajan umpeutumisen vuoksi mutta on otettava huomioon menettely menetety määräajan palauttamiseksi.

4. Käsiteltävässä asiassa keskeisiä kysymyksiä ovat se, edellyttääkö asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohta, että välttääkseen tuomion myöhemmän täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen toisessa jäsenvaltiossa vastaajan on käytettävä kansallista muutoksenhakumahdollisuutta tuomiovaltiossa turvautumalla ensin menetety määräajan palauttamista koskevaan menettelyyn, ja se, mitä määräaikoja tähän mahdollisesti sovelletaan.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

5. Asian kannalta merkitykselliset unionin oikeuden säännökset sisältyvät asetukseen N:o 44/2001 ja asetukseen (EY) N:o 1393/2007.⁵

A Asetus N:o 44/2001

6. Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdassa säädetään, että tuomiota ei tunnusteta, jos ”tuomio on annettu poisjäänyttä vastaajaa vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu tiedoksi vastaajalle niin hyvissä ajoin ja siten, että vastaaja olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa, paitsi jos vastaaja ei ole hakenut tuomioon muutosta, vaikka olisi voinut niin tehdä”.

7. Asetuksen N:o 44/2001 45 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan ”tuomioistuin, jolta muutosta haetaan 43 – – artiklan mukaisesti, voi evätä tuomion julistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi tai kumota täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tehdyn päätöksen ainoastaan jollakin 34 ja 35 artiklassa mainituista perusteista”.

B Asetus N:o 1393/2007

8. Asetuksen N:o 1393/2007 (jäljempänä tiedoksiantoasetus) 1 artiklassa säädetään asetuksen soveltamisalasta seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, joissa oikeudenkäynti- tai muu asiakirja on lähetettävä tiedoksiantoa varten jäsenvaltiosta toiseen jäsenvaltioon. – –

2. Tätä asetusta ei sovelleta, ellei asiakirjan vastaanottajan osoite ole tiedossa.

– –”

5 – Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa (asiakirjojen tiedoksianto) ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 kumoamisesta 13.11.2007 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EUVL 2007, L 324, s. 79).

9. Tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos haaste tai vastaava asiakirja on ollut toimitettava toiseen jäsenvaltioon tiedoksianto varten tämän asetuksen säännösten mukaisesti ja päätös on annettu sellaista vastaajaa vastaan, joka ei ole tullut saapuville, tuomioistuin voi vapauttaa vastaajan muutoksenhakuajan umpeenkulumisen aiheuttamista seuraamuksista, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) vastaaja ei ollut hänestä itsestään riippumattomista syistä saanut riittävän ajoissa tietoa asiakirjasta voidakseen ryhtyä vastaamaan tai tietoa päätöksestä voidakseen hakea muutosta; ja
- b) vastaajan väitteet kannetta vastaan eivät ole ilmeisen perusteettomia.

Hakemus muutoksenhakuajan umpeenkulumisen aiheuttamista seuraamuksista vapauttamiseksi voidaan esittää vain kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun vastaaja on saanut tiedon päätöksestä.

Jäsenvaltio voi 23 artiklan 1 kohdan mukaisesti ilmoittaa [Euroopan komissiolle], että pyyntöä ei tutkita, jos se on tehty kyseisessä ilmoituksessa mainitun määräajan jälkeen, jonka on oltava vähintään vuosi päätöksen antamispäivästä.”

III Pääasian oikeusriita ja ennakkoratkaisukysymykset

10. Tribunal de grande instance de Paris (Pariisin ensimmäisen asteen tuomioistuin, Ranska) antoi 8.4.2010 tuomion, jossa vuodesta 1996 Puolan tasavallassa asunut D määrättiin maksamaan kuukausittaista elatusmaksua kantajana olevalle L:lle. Vastaajana oleva D ei ollut saapunut oikeudenkäyntiin ranskalaisessa tuomioistuimessa. Vastaaja ei nimittäin ollut saanut haastetta, koska kantaja oli ilmoittanut vastaajan tiedoksianto-osoitteena virheellisen osoitteen Pariisissa, eikä D voinut vastaanottaa siellä tiedoksiantoja.

11. D sai ylipäätään tietää tuomiosta vasta heinäkuussa 2011, kun sen täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista haettiin Puolan tasavallassa ja Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze (Jelenia Góran alueellinen tuomioistuin, Puola) antoi hänelle tiedoksi jäljennöksen tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta ja tähän hakemukseen liitetyn jäljennöksen tuomiosta. Koska puolalaisen tuomioistuimen toteamusten mukaan⁶ kansallinen määräaika muutoksen hakemiselle Ranskassa annettuun tuomioon oli kuitenkin jo umpeutunut, ensimmäinen hakemus tuomion julistamiseksi täytäntöönpanokelpoiseksi Puolassa jäi myös hakijan tekemän muutoksenhaun jälkeen tuloksettomaksi, ja toimivaltainen puolalainen tuomioistuin perusteli hakemuksen hylkäämistä asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdalla, luettuna yhdessä 45 artiklan kanssa.

12. Kyseinen tuomio annettiin uudelleen tiedoksi D:lle toukokuussa 2012 tiedoksiantoasetuksen säännösten mukaisesti, ja häntä ohjeistettiin tässä yhteydessä, että hän voi kahden kuukauden kuluessa tuomion tiedoksiannosta pyytää muutoksenhakuajan osalta menetetyt määräajan palauttamista. Nämä muutoksenhakuajan osalta menetetyt määräajan palauttamista koskevat ohjeet vastaavat sisällöllisesti Ranskan siviiliprosessilain (Code de procédure civile) 540 §:ää. D ei kuitenkaan hakenut menetetyt määräajan palauttamista Ranskassa eikä hakenut muutosta kyseiseen tuomioon.

13. Tämän perusteella haettiin uudelleen tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista Puolan tasavallassa. Hakijana oleva L väitti, että koska tuomio oli annettu uudelleen tiedoksi vastapuolelle ja häntä oli ohjeistettu oikeudesta menetetyt määräajan palauttamiseen, vastapuolella oli mahdollisuus hakea muutosta tuomioon, mutta hän ei käyttänyt sitä. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (Breslaun muutoksenhakutuomioistuin) ei kuitenkaan voinut yhtyä hakijan väitteisiin ja hylkäsi tuomion

6 — Ennakkoratkaisupyynnöstä eivät valitettavasti käy ilmi sallittuihin muutoksenhakukeinoihin ja niitä koskevien määräaikojen ylittämisen perusteisiin siitä riippumatta, ettei tuomiota ole annettu tiedoksi, liittyvät yksityiskohdat (ks. ennakkoratkaisupyynnön s. 7, IV.1 kohta).

täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen 27.5.2013 antamallaan päätöksellä. Päätöksen perusteluissa todettiin, että pelkkää oikeutta hakea muutoksenhaun osalta menetetyn määräajan palauttamista ei pidä rinnastaa asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettuun mahdollisuuteen hakea tuomioon muutosta. Kyseisessä säännöksessä tarkoitettu mahdollisuus hakea muutosta tuomioon on kyseessä pikemminkin ainoastaan silloin, kun vastaajalle on varsinaisen muutoksenhaun määräajassa annettu tiedoksi tuomio perusteluineen ja muutoksenhakuohjeet.

14. Valittaja valittaa edellä mainitusta päätöksestä ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen tekemässään kassaatiovalituksessa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii erityisesti, voidaanko käsiteltävässä asiassa ylipäätään ottaa lähtökohdaksi mahdollisuus menetetyn määräajan palauttamiseen, koska Ranskan tasavalta on tehnyt tiedoksiantoasetuksen 23 artiklan 1 kohdan mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan menetettyä määräaika ei voida palauttaa, jos tuomion – joka annettiin huhtikuussa 2010 – antamisesta on kulunut vähintään vuosi.

15. Tästä syystä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohtaa tulkittava siten, että siinä vahvistettu muutoksenhakumahdollisuus koskee sekä tilannetta, jossa muutosta voidaan hakea kansallisessa oikeudessa säädetyssä määräajassa, että myös tilannetta, jossa tämä määräaika on jo kulunut umpeen mutta kuitenkin voidaan jättää hakemus menetetyn määräajan palauttamisesta ja sen jälkeen – kun se on hyväksytty – hakea muutosta varsinaista muutoksenhakukeinoa käyttäen?
- 2) Onko asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että se sulkee pois sellaisten kansallisten säännösten soveltamisen, jotka koskevat mahdollisuutta menetetyn määräajan palauttamiseen, vai siten, että vastaaja voi valita, käyttääkö hän tässä säännöksessä tarkoitettua hakemusta vaiko kansallisen oikeuden mukaista keinoa?”

IV Ennakkoratkaisukysymysten arviointi

A Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

16. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleee ensimmäisellä kysymyksellään, onko asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohtaa tulkittava siten, että se ei estä kansallisen muutoksenhauke asetetun määräajan umpeuduttua tuomiovaltiossa tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista silloin, jos vastaaja on turvautumalla menetetyn määräajan palauttamista koskevaan menettelyyn voinut saada uudelleen mahdollisuuden hakea muutosta tuomioon.

17. Menettelyyn osallistuneiden jäsenvaltioiden ja Euroopan komission kirjalliset huomautukset, siltä osin kuin niissä otetaan kantaa ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen, tukevat asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan laajaa tulkintaa.

18. Jos muutoksenhaun osalta menetetyn määräajan palauttaminen tulee kyseeseen tuomiovaltiossa, vastaajalla olisi siis lähtökohtaisesti velvollisuus hankkia tällä tavalla oikeus hakea tuomioon muutosta ja menetetyn määräajan palauttamisen jälkeen hakea tuomioon muutosta tuomiovaltiossa. Muutoin vastaajan olisi varauduttava siihen, ettei se voi vedota asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohtaan tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä toisessa jäsenvaltiossa. Myös oikeuskirjallisuudessa ja jäsenvaltioiden oikeuskäytännössä esitetyt näkemykset⁷ vaikuttavat puoltavan tätä laajaa ja tunnustamisen kannalta edullista lähestymistapaa.

7 — Vrt. esim. Saksan Bundesgerichtshofin 21.1.2010 antama tuomio, Az. IX ZB 193/07, EuZW 2010, 478, 14 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

19. Tätä tulkintaa ei kuitenkaan voida johtaa välttämättä säännöksen sanamuodosta, jossa nimittäin käytetään ilmaisua hakea muutosta ”tuomioon”. Menetetyn määräajan palauttamista koskeva menettely ei tarkasti ottaen ole tällainen muutoksenhakukeino. Tilanteissa, joissa menetetyt määräajan palauttamista koskeva menettely on otettava huomioon, on pikemminkin niin, ettei vastaajalla ole enää automaattisesti mahdollisuutta käyttää tuomiota sinänsä koskevaa muutoksenhakukeinoa.

20. Myöskään systematiikkaan liittyvät seikat eivät välttämättä tue sitä, että käsiteltävän asian kaltaisissa olosuhteissa vastaaja velvoitetaan turvautumaan menetetyt määräajan palauttamista koskevaan menettelyyn tai muutoin häneltä evätään mahdollisuus vedota asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan mukaiseen tunnustamisen esteeseen.

21. Tältä osin ei voida vedota etenkin tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 4 kohtaan, jossa säädetään menetetyt määräajan palauttamisesta rajatylittävän tiedoksiannon tapauksessa, kun vastaaja on jättänyt saapumatta oikeuteen. Mainitusta säännöksestä ei nimittäin voida johtaa päteviä perusteita menetetyt määräajan palauttamista koskevan menettelyn merkityksellisyydelle asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan yhteydessä, jolla ei – toisin kuin esimerkiksi saman asetuksen 26 artiklalla – ole systematiikkaan liittyvää yhteyttä tiedoksiantoasetukseen.

22. Jo tiedoksiantoasetuksen ja nyt kyseessä olevan asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan soveltamisalat eivät ensinnäkään ole täysin yhtenevät, koska 34 artikla koskee myös esteitä sellaisten tuomioiden tunnustamiselle, joiden tiedoksianto ei ole tapahtunut tiedoksiantoasetuksen mukaisesti. Toiseksi on niin, että jos tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 4 kohtaa tulkitaan käytännöllisesti, sitä ei voida soveltaa käsiteltävään asiaan. Kyseinen säännös koskee näet nimenomaisesti tapauksia, joissa ”haaste – – on ollut toimitettava toiseen jäsenvaltioon tiedoksiantoa varten tämän asetuksen säännösten mukaisesti ja^[8] päätös on annettu – – vastaajaa vastaan”. Näin ei voida katsoa tapahtuneen käsiteltävässä asiassa, koska haaste oli osoitettu Pariisissa sijaitsevaan osoitteeseen eikä menettelyn aloittaminen Ranskassa siis edellyttänyt rajatylittävää tiedoksiantoa. Näin jää täyttymättä jo ensimmäinen niistä kahdesta kumulatiivisesta edellytyksestä, joihin 19 artiklan 4 kohdan mukainen menetetyt määräajan palauttamista koskeva sääntely perustuu.

23. Vaikka tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 4 kohtaa voitaisiinkin soveltaa, siitä ei voida johtaa velvoitetta toteuttaa menetetyt määräajan palauttamista koskeva menettely. Kyseinen säännös on nimittäin normi, jolla pyritään suojelemaan tiedoksiannon adressaattia ja jossa tälle annetaan tietyin edellytyksin *mahdollisuus* käyttää menetetyt määräajan palauttamista koskevaa menettelyä *muttei velvoiteta adressaattia siihen*. Säännöksessä otetaan näin huomioon tiedoksiannon adressaatin mahdolliset intressit käynnistää oma-aloitteisesti uudelleen menettely, jossa tiedoksiantoon liittyi puutteita, ja mahdollisesti saada aikaan kanteen hylkääminen.⁹ Tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 4 kohdasta ei kuitenkaan voida tehdä sellaista systematiikkaan liittyvää päätelmää, että vastaajalla olisi asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan yhteydessä velvollisuus käyttää tällaista menetetyt määräajan palauttamista koskevaa menettelyä tai vastaajan olisi muutoin hyväksyttävä tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen.

24. Siihen kysymykseen vastaamiseksi, sisältyykö asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan muutoksenhakumahdollisuuden käsitteeseen myös menetetyt määräajan palauttamista koskevan menettelyn käyttäminen, on pikemminkin tutkittava mainitun säännöksen merkitystä ja tavoitetta. Tässä yhteydessä on otettava huomioon, että asetuksen N:o 44/2001 tavoitteena on mahdollistaa tuomioistuinratkaisujen nopea ja tehokas täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen, kuitenkin vastaajan

8 – Kursivointi tässä.

9 – Tällainen intressi voi olla esimerkiksi silloin, jos kolmannessa maassa tai jopa tuomiovaltiossa on pelättävissä myös unionin tiedoksiantoasetuksen mukaan virheellisesti toteutetusta menettelystä aiheutuvia haitallisia seurauksia, kuten pakkotäytäntöönpanotoimenpiteitä, vastaajaa vastaan, tai silloin, jos riita-asian pikainen ratkaiseminen lainvoimaisesti on vastaajan etujen mukaista, esimerkiksi koska hän arvioi voittomahdollsuuutensa hyväksi ja muutoin mahdollisesti uhkaava uusi oikeudenkäynti olisi vastaajan kannalta haitallinen.

puolustautumisoikeuksia kunnioittaen.¹⁰ Brysselin yleissopimuksen muodostamaan vanhaan sääntelyyn verrattuna vastaajalta on tarkoitus evätä lähinnä mahdollisuus vedota täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevassa menettelyssä väärinkäyttönä pidettävällä tavalla siihen, ettei haastetta ole annettu tiedoksi, niin kauan kuin vastaaja voisi vielä muutoksenhakumääräajan kuluessa puolustautua kyseisen tuomion osalta tuomiovaltiossa. Säännöksen sanamuodosta sen enempää kuin asetuksen johdanto-osan perustelukappaleistakaan ei kuitenkaan voida yksiselitteisesti päätellä, että vastaajan täytyisi sen lisäksi muutoksenhakumääräajan umpeuduttua käyttää menetetyt määräajan palauttamista koskevaa menettelyä.

25. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteeseen¹¹ liittyvät näkökohdat eivät tue sitä, että asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan sanamuotoa tulkitaan liian laajasti ja että menetetyt määräajan palauttamista koskevan menettelyn katsotaan kuuluvan kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun muutoksenhaun käsitteeseen. Jos vastaajan nimittäin olisi muutoksenhakumääräajan umpeuduttua käytettävä menetetyt määräajan palauttamista koskevaa menettelyä tuomiovaltiossa tai uhkana olisi täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen toisessa jäsenvaltiossa, tämä olisi vastoin kantajan ja vastaajan prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaatetta, joka on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettuna oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin¹² olennainen osatekijä.

26. Tämä käy selväksi, kun ajatellaan, että jos vastaaja hakee muutosta tuomioon asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan mukaisesti *ennen muutoksenhakumääräajan umpeutumista* ja saa näin oikeuden tulla kuulluksi tuomiovaltiossa, hän on pääosin samassa tilanteessa, jossa hän olisi ollut, jos haaste olisi annettu hänelle tiedoksi hyvissä ajoin ja hän olisi voinut saapua ensimmäisen asteen oikeudenkäyntiin: vastaajalle aiheutuu näin tuomiovaltiossa mahdollisesti oikeudenkäynti- ja asianajokuluja *yhden ainoan* menettelyn toteuttamisesta, ja riidan kohde rajoittuu täytäntöön pantavassa tuomiossa ratkaistavan riidan kohteeseen.

27. Tilanne on toinen, jos vastaaja saa vasta *muutoksenhakumääräajan umpeutumisen jälkeen* tietää, että häntä vastaan on annettu tuomio hänen tietämättään. Koska vastaaja ei siinä tapauksessa voi enää automaattisesti hakea muutosta tuomioon, voidakseen hakea muutosta tuomioon tuomiovaltiossa hänen on ensin tutkittava mahdollisuuksia menetetyt määräajan palauttamiseen ja sen jälkeen käytettävä vastaavaa menettelyä. Vasta sen jälkeen vastaaja voisi – sikäli kuin menetetty määräaika palautetaan – hakea seuraavassa vaiheessa muutosta tuomioon. Edellä 26 kohdassa kuvatusta tilanteesta poiketen vastaajan rasisiteena olisi siis *kaksi* menettelyä (niihin liittyvine kustannuksineen), joiden kohde olisi lisäksi huomattavasti tuomiossa ratkaistavan riidan kohdetta laajempi, koska lisäksi olisi arvioitava menetetyt määräajan palauttamiseen liittyvää problematiikkaa. Jos otetaan lisäksi huomioon, että menettelyihin ja kustannuksiin liittyvien haittatekijöiden ohella voi ilmetä myös käytännön vaikeuksia, kuten sopivien asianajajien etsiminen ja käänöskustannukset, on selvää, että vastaaja on kantajaan nähden selvästi huonommassa asemassa, jos hänelle sälytetään tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista vastaan puolustautumiseksi rasite, joka aiheutuu menetetyt määräajan palauttamista koskevan menettelyn käyttämisestä. Tämä pätee etenkin oikeudellisesti kokemattomiin ja vähävaraisiin vastaajiin. Varsinkin silloin, kun kannevaatimukset ovat verrattain vähäisiä, olisi varauduttava siihen, että uhkana olevien kustannuksiin ja menettelyihin liittyvien haittatekijöiden vuoksi vastaajat saattavat kallistua tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen hyväksymisen kannalle ja olla puolustautumatta sitä vastaan välttyäkseen näin joka tapauksessa uusilta asianajo- ja oikeudenkäyntikuluilta, joiden kannattavuuden arvioiminen on rajatylittävissä asioissa usein – ja etenkin maallikoille – vaikeaa.

10 — Ks. tästä tuomio ASML (C-283/05, EU:C:2006:787, 20 ja 24 kohta).

11 — Sen merkityksellisyydestä ks. tuomio Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, 73 kohta) ja tuomio ASML (C-283/05, EU:C:2006:787, 27 kohta).

12 — Tuomio Ordre des barreaux francophones et germanophone ym. (C-305/05, EU:C:2007:383, 31 kohta) ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan toinen kohta.

28. Edellä esitetty huomioon ottaen on katsottava, että oletus, jonka mukaan asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan yhteydessä on velvoite käyttää menetetyn määräajan palauttamista koskevaa menettelyä, horjuttaisi merkittävästi asianosaisten välistä prosessuaalista yhdenvertaisuutta, koska vastaaja velvoitettaisiin käyttämään lisämenettelyä etujensa valvomiseksi.

29. Lisäksi täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisen kaikenlainen helpottaminen tapauksissa, joissa vastaajalle ei myönnetty oikeutta tulla kuulluksi ennen tuomion antamista, on primaarioikeuden kannalta tarkasteltuna törmäyskurssilla oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteen kanssa. Tästä on huomautettava yleisesti, että asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan säännös on parhaillaan tutkittavana Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa, jonka suuri jaosto käsittelee asiassa Avotiņš v. Latvia oletettavasti lähiaikoina sen yhteensopivuutta Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan kanssa. Myös mainitussa asiassa oli kyse tuomion, jonka antamista ennen vastaajaa ei kuultu ja johon hän ei ollut hakenut muutosta, uhkana olevasta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta. Mainitussa asiassa vuonna 2014 niukalla enemmistöllä annetussa jaoston tuomiossa¹³ asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohtaa ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista pidettiin yhteensopivina Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan kanssa, mutta siinä korostettiin, ettei nyt valittajana oleva vastaaja suinkaan ollut liike-elämässä kokematon. Tiukasti tosiseikkoihin nojautuva päättely, jonka Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on esittänyt mainitussa asiassa katsoessaan, ettei Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa ole rikottu, antaa aiheita olettaa, että sen ratkaisu olisi saattanut olla toisenlainen, jos vastaaja olisi ollut liike-elämässä kokematon.

30. Vaikka Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tutkittavana oleva tilanne ei olekaan kaikilta osin yhtenevä käsiteltävän asian kanssa, sen asiassa Avotiņš v. Latvia antamaa tuomiota on pidettävä ainakin varoittavana vihjauksena, asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan tunnustamisen esteiden tulkinnessa on syytä käyttää harkintaa ja tuomioistuinratkaisujen vapaan liikkuvuuden turvaamista koskevan periaatteen ohella ei pidä unohtaa vastaajan oikeutettuja etuja. Tämä tarkoittaa, ettei vastaajalta pidä evätä mahdollisuutta vedota tunnustamisen esteisiin laajemmin kuin mitä säännöksen sisältö pakottavasti edellyttää.

31. Näin ollen vastaajalta, jota ei ole haastettu tuomioistuimeen ajoissa, ei ole syytä edellyttää, että muutoksenhakumääräaikojen umpeuduttua vastaajan on ensin käyttämällä menetetyn määräajan palauttamista koskevaa menettelyä hankittava mahdollisuus hakea muutosta tuomioon tai muussa tapauksessa hän ei voi vedota tunnustamisen esteeseen. Jos muutoksenhakumääräajat ovat jo umpeutuneet ajankohtana, jona vastaaja saa tiedon häntä koskevasta tuomiosta, on pikemminkin mainitussa säännöksessä tarkoitettulla tavalla katsottava, ettei vastaajalla ollut mahdollisuutta hakea tuomioon muutosta.

32. Ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohtaa on tulkittava siten, että siinä vahvistettu muutoksenhakumahdollisuus koskee ainoastaan tilannetta, jossa muutosta voidaan hakea kansallisessa oikeudessa säädetyssä määräajassa, muttei tilannetta, jossa tämä määräaika on jo kulunut umpeen mutta kuitenkin voidaan hakea menetetyn määräajan palauttamista ja sen jälkeen – kun se on hyväksytty – hakea muutosta varsinaista muutoksenhakukeinoa käyttäen.

13 — Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 25.2.2014, Avotiņš v. Latvia (CE:ECHR:2014:0225JUD001750207, erityisesti 51 kohta ja sitä seuraavat kohdat); ks. tästä ratkaisuehdotukseni Meroni, 39 kohta.

B Toinen ennakkoratkaisukysymys

33. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään lähinnä, onko tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että se sulkee pois sellaisten kansallisten säännösten soveltamisen, jotka koskevat mahdollisuutta muutoksenhaun osalta menetetyt määräajan palauttamiseen, vaiko siten, että vastaaja voi valita, käyttääkö hän tässä säännöksessä tarkoitettua hakemusta vaiko kansallisen oikeuden mukaista keinoa.

34. Aluksi on muistutettava, että kuten edellä 22 kohdassa todettiin, tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 4 kohtaa ei ilmeisestikään voida soveltaa käsiteltävässä asiassa, koska kyse ei ole haasteen rajatylittävästä tiedoksi antamisesta. Ennakkoratkaisukysymykseen vastataan siten ainoastaan sen tapauksen varalta, että unionin tuomioistuin katsoo, että tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 4 kohtaa voidaan soveltaa käsiteltävässä asiassa.

35. Siltä varalta on todettava, että tiedoksiantoasetuksen 19 artiklaa sovelletaan, jos tiedoksianto on suoritettu ulkomailla ”tämän asetuksen säännösten mukaisesti” eikä vastaaja ole tullut saapuville. Tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 1 kohdassa edellytetään ensinnäkin lähtökohtaisesti, että tuomioistuimen on keskeytettävä asian käsittely siihen asti, kunnes on selvitetty, että vastaaja on todellakin saanut haasteen. Saman artiklan 2 kohdassa säädetään tähän periaatteeseen poikkeuksia, jotka mahdollistavat menettelyn jatkumisen. Saman artiklan 4 kohdassa säädetään menetetyt määräajan palauttamisesta ”kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun vastaaja on saanut tiedon päätöksestä”, ja tätä mahdollisuutta voi käyttää vastaaja, joka ei ollut hänestä itsestään riippumattomista syistä saanut tietoa haasteesta eikä siten voinut ryhtyä vastaamaan mutta jota vastaan annettiin tästä huolimatta tuomio. Tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 4 kohdan kolmannessa alakohdassa jätetään jäsenvaltioiden päätäntävaltaan säätää menetetyt määräajan palauttamista koskevan hakemuksen jättämisen määräajasta, jonka on kuitenkin oltava ”vähintään vuosi päätöksen antamispäivästä”.

36. Ranskan tasavalta on tehnyt vastaavan ilmoituksen, jonka mukaan kyseinen määräaika on vuosi, ja siten säätänyt tyhjentävästi määräajasta mainitun hakemuksen jättämiselle *tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa*. Kyseisen sääntelyn ohella ei voi olla olemassa mahdollisia siitä poikkeavia kansallisen oikeuden säännöksiä, kuten siviiliprosessilain 540 §, jossa määräaika menetetyt määräajan palauttamista koskevan hakemuksen jättämiselle sidotaan tuomion tiedoksiantopäivään eikä – kuten tiedoksiantoasetuksessa – ”päätöksen antamispäivään”. On tosin yhdyttävä siihen komission näkemykseen, että yksittäistapauksessa tiedoksiantoasetuksen mukainen menetetyt määräajan palauttamista koskeva sääntely voi olla vastaajan kannalta epäedullisempi kuin kansallisen oikeuden vastaava sääntely. Tämä on kuitenkin väistämätön seuraus Ranskan tasavallan tekemästä ilmoituksesta, jonka mukaan määräaika on vuosi, ja se on näin hyväksyttävä kyseisen jäsenvaltion tahtona.

37. Sikäli kuin 19 artiklan 4 kohtaa pidetään merkityksellisenä, toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on siten vastattava, että tiedoksiantoasetuksen 19 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että se sulkee pois sellaisten kansallisten säännösten soveltamisen, jotka koskevat muutoksenhaun osalta menetetyt määräajan palauttamista.

V Ratkaisuehdotus

38. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohtaa on tulkittava siten, että siinä vahvistettu muutoksenhakumahdollisuus koskee ainoastaan tilannetta, jossa muutosta voidaan hakea kansallisessa oikeudessa säädetyssä määräajassa, muttei tilannetta, jossa tämä määräaika on jo kulunut umpeen mutta kuitenkin voidaan hakea menetetyn määräajan palauttamista ja sen jälkeen – kun hakemus on hyväksytty – hakea muutosta varsinaista muutoksenhakukeinoja käyttäen.

Asetuksen N:o 1393/2007 19 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että edellä mainitun asetuksen soveltamisalalla se sulkee pois sellaisten kansallisten säännösten soveltamisen, jotka koskevat muutoksenhaun osalta menetetyn määräajan palauttamista.